

KAUNAS MENE: KONTEKSTAI

Skaitykite istoriją, o tada paveikslą, kad sužinotumėte, ar viskas pavaizduota pagal siužetą

Nicolas Poussinas

Istorija, kurią galima papasakoti apie kūrinį, ir kuri jį patvirtina, yra kūrinio meninio pasireiškimo matmuo

Hansas Bellingas

Kaunas is the new Vilnius

angl. Kaunas yra naujasis Vilnius, graffiti, nežinomas autorius

Menininkai: *Menininkai: Elena Balsiukaitė-Brazdžiūnienė, Vladas Balsys, Aušra Barzdukaitė-Vaitkūnienė, Irina Borodina, Arvydas Brazdžiūnas-Dusė, Argênide Ghini Servilha, Greta Grendaitė-Vosylienė, Jacques Guittier, Rachel Huglen, Agnietė Janušaitė, Virginija Kirvelienė, Eimutis Markūnas, Reiner Nachtwey, Ekkehard Neumann, Vladas Oržekauskas, Tomas Pabedinskas, Auksė Petrulienė & Co, Donata Porvaneckaitė & Jūratė Veteikytė, Marie-Françoise Prost-Manillier, Praphan Rakarin, Sofija Rickevičiūtė, Laisvydė Šalčiūtė, Algimantas Šlapikas, Vaida Tamoševičiūtė, Renata Vinckevičiūtė, Tadas Vosylius.*

Kuratorės: *Kristina Budrytė, Kotryna Džilavjanaitė, Virginija Vitkienė*

Istorija, minima žymaus baroko tapytojo N. Poussino bei naujųjų laikų meno teoretiko H. Beltingo, yra ne kas kita kaip kontekstas – reikšmių ir įtakų spiečius; idėjų laukas, kuriame gimsta kūrinys. Viena esminių šiuolaikinio kūrinio vertės prielaidų yra jo kontekstualumas, atvirumas nuolat mutuojančiai prasmų sistemai. Pastarąją konstruoja ir keičia ne tik autoriaus intensijos, bet ir žiūrovo suvokimas, žinios ir net asmeninis ryšys su meno objektu. Taigi kontekstualumas vertingas tiek kuriant dabarties meno kūrinį, tiek juos priimant, perprantant, interpretuojant.

Žiūrint iš kontekstualiojo meno pozicijų, kūrinio įtaigą audžia ir stiprina ne tik jo vizuali raiška, stilistiniai sprendimai ar kitokia formali sąranga, ne tik pagrindinė jo mintis (siužetas, tema), bet ir atsiradimo sąlygos, aplinkybės, įtakų šaltiniai. Įvertindami tokias, iš esmės beribes kūrinio kontekstualumo galimybes, atrankinės parodos „Kaunas mene: kontekstai“ rengėjai griežčiau apibrėžė pasiūlytos koncepcijos gaires. Parodos dalyvių kūriniai turėjo atspindėti Kauno miesto kultūros ir meno istoriją, patirtį, refleksiją; asmeninį santykį su Kauno, kaip kultūros ir socialinio konstrukto, realijomis; utopines, fikcines įsivaizduojamo (nepažinto ar pažinto) miesto vizijas; arba dedikaciją tam tikrai Kauno asmenybei, institucijai, artefaktui.

Miestas kaip filosofinė sąvoka, jo sudėtingas, daugiamatis erdvėlaikis yra ypač dosni medžiaga daugybei socialinių, psichologinių reiškinių, procesų ir regresų vaizdiniais meniškai (de-)konstruoti. Tad ką menininkams reiškia miestas kaip kūrinio kontekstas? Parodos dalyviams tai – socialiniai peizažai, atsiveriantys konkrečiose Kauno vietose, rajonuose. Taip pat – savaip stilizuoti asmenybių, tam tikrų miesto ikonų portretai. Pačių autorių asmeninės patirties atodangos, pasakojančios Kauno mieste išgyventas istorijas. Galiausiai – ironiška, kandi kritika įvairių miesto absurdu ar institucijų atžvilgiu.

Įdomu, kaip galimų miesto kontekstų ieškojo į parodą pretendavę užsienio menininkai – tik vienas kitas jų buvo apsilonkęs Kaune. Didžiajai daliai kitų autorių esminiu įkvėpėju turėjo virsti pasaulinis tinklas, kuris, pasak rašytojo

Gintaro Grajausko eilėraščio „Kas yra interneto centre“, ir jį parodoje parafrazavusio Reinerio Nachtwey, yra „tik didžiausias pasaulio šiukšlynas, pilnas benamių su naršyklėmis“.

Žodį „Kaunas“ įvedus į Google paieškos sistemą, pastaroji pateikia duomenis apie Kauno darbo biržą, Kauno policiją, miesto savivaldybę ir kitas oficialias institucijas. Dar ten – dešimtys plokščių kartografinių išklotinių, lankytinų vietų vaizdai ir „Žalgiris“. Internetinis miestovaizdis yra reprezentatyvus ir todėl iškreiptas, neįgalus pilnavertiškai atskleisti Kauno vidaus gyvenimo. Čia beveik neatsispindi pastarojo dešimtmečio miesto rūpesčiai - drastiška emigracija, išmirusios miesto gatvės, žeminanti propaganda, kad ir Kaune galima gyventi, abejonių keliantys valdininkų sprendimai, miestiečių apatija, kiaušinio trynio spalvos „naujasis“ Vilijampolės tiltas, faktas, kad „Akropolis“ kasdien sausakimšas, o senamiestis – tuščias ir trupantis, ir t.t.

Egzistuoja daugybė trauminių patirčių, žyminčių suskilusią miesto mentalinę pluta, jo kritines būsenas, desperatiškas varžybas su sostine Vilniumi (kažkur teko matyti graffiti su nelabai įtikinančiu truizmu „Kaunas is the new Vilnius“). Kauno kompleksai ir stereotipai, identiteto problematika nebuvo išsamiai atskleista nei užsienio kūrėjų, nei vietinių menininkų parodai pasiūlytuose darbuose.

Jei internete Kauno nėra, tai gal jo iš viso nėra?

Kotryna Džilavjanaitė

menotyrininkė, Kaunas